

Ünite

2

Cümlede Anlam

**Hangi
KPSS?**

Hangi Tipte Sorulur?

“Cümlede Anlam” ünitesinden ortalama 1-3 soru gelmektedir. Bu sorular genellikle “Bu cümleyle anlatılmak istenen hangisidir?”, “Numaralanmış cümlelerin hangisinde “tahmin” anlamı vardır.” Aşağıdaki cümleler hangisi yay araç içinde verilen anlam ile uyuşmamaktadır. “Numaralanmış cümlelerin hangilerinde benzetme anlamı vardır/yoktur?” gibi sorular sorulmaktadır.

A) ANLAMLARINA GÖRE CÜMLELER

Öneri Cümleleri: Bir şeyin daha iyi yapılması adına tavsiye içeren cümlelerdir.

ÖRNEK Sınavda vakit kaybı yaşamamak için her gün düzenli olarak paragraf soruları çözülmelidir.

Günümüz entelektüelleri inisiyatifini ele alıp kılavuz olmalıdır.

Eleştiri Cümleleri: Kişinin başkasına yaptığı olumlu ya da olumsuz yorumlardır.

ÖRNEK Yazar, Kuvayımilliye yıllarını başarılı bir biçim ile gözler önüne sermiş.

Yazar, Anadolu ve Anadolu insanını ağıdalı bir dille ele almaktan zevk almış.

Öz Eleştiri Cümleleri: Kişinin kendisi hakkında yaptığı olumlu veya olumsuz yorumlardır.

ÖRNEK İyi ki Türkçe öğretmenim olmuşum.

Üniversite yıllarında birçok kitap okuyarak ne kadar da güzel yapmışım.

Ön Yargı Cümleleri: Bir şey sonuçlanmadan onun hakkında peşin hükümlü olmaktır.

ÖRNEK Mustafa ağabey sene bitmeden kepenk indirir.

Bu kitap bittiğinde en çok satan kitap olacak.

Hayıflanma Cümleleri: Kişinin kendisi hakkında yaptığı olumsuz yorumlardır. (yapmadığı işler)

Dikkat Edilmeli

Hayıflanma cümlelerinde kişi yapmadığı işler için yorum yaparken pişmanlık cümlelerinde yaptığı işten memnuniyetsizlik vardır. Dikkat et!

ÖRNEK Vakit varken sürekli tekrar yapıp bol bol soru çözmeliydim.

Keşke, zamanında daha fazla paragraf sorusu çözsedydim!

Yakınma Cümleleri: Kişinin başkası hakkında arkasından yaptığı olumsuz yorumlardır.

ÖRNEK İnsanlar, ne yazık ki, demokrasi mefhumunu yanlış anlıyor.

İşi oldubittiye getirip köşesine çekildi.

Sitem Cümleleri: Kişinin olumsuz bir yorumunu direkt olarak karşısındaki kişinin yüzüne söylemesidir.

ÖRNEK ▶ Sürekli altmış küsur lira verdiğini söyleyip durma.
İstanbul'a kadar geldin, neden beni görmeden gittin?

Pişmanlık Cümleleri: Kişinin geçmişte yaptığı bir şeyi dile getirmesidir. (yaptığı işler)

ÖRNEK ▶ Boylu boslu olmama güvenip gardırobu sırtlamamalıydım.
Fırsat varken soru çözmeyi bırakmak bana iyi gelmedi.

Tahmin Cümleleri: Bir şey olmadan onun hakkında fikir belirtmektir.

Varsayım Cümleleri: Bir şey olmadan bir an için o olay olmuş gibi düşünmektir.

ÖRNEK ▶ Düşün ki KPSS'yi kazandın, öğrenmeyi bırakacak mısın?
Tut ki şampiyon olmadık, Beşiktaş'tan vaz mı geçelim?

Karşılaştırma Cümleleri: Bir veya birden fazla durumu kıyas etmektir. (en, daha, kadar, gibi, çok, -se vb.)

ÖRNEK ▶ Türk edebiyatındaysa roman günbegün ilerliyor.
Son yüzyılda Orta Doğu kadar karışan bir yer yok.

Küçümseme Cümleleri: Bir şeyi, durumu veya kişiyi hor, hakir görmektir.

ÖRNEK ▶ Onun eserleri hikâye olmaktan çok köşe yazısı gibiydi.
Ateş olsan cirmin kadar yer yakarsın.

Dikkat Edilmesi

Küçümseme cümlelerinde karşı tarafı hor görmek varken azımsama cümlelerinde bir şeyin azlığından dem vurulur, hor görmek yoktur!

Azımsama Cümleleri: Bir şeyin miktarının yetersizliği mevzubahistir, hor görülmez.

ÖRNEK ▶ Ahmet Bey! Bu para neyimize yeter ki?
Bu kadar az şiirle kitap çıkarılamaz.

Beklenti Cümleleri: Bitmemiş bir durum için kişinin öngörüsüdür.

ÖRNEK ▶ Bu çalışmayla iyi bir puan alacağını umuyor.
Sene sonu Beşiktaş şampiyon olacaktır.

Gerçekleşmemiş Beklenti Cümleleri: Bir beklentinin sonuçlanmadığı anlamı veren cümlelerdir.

ÖRNEK ▶ Bu seneki çalışmayla KPSS'yi kazanır sanmıştık.
İstanbul'a geldi mi beni arayacağını ummuştum.

Eşitlik Cümleleri: Herhangi bir durumun aynı, eş veya eşit olarak pay edildiği anlamı veren cümlelerdir.

ÖRNEK Cevizleri üçer üçer paylaştırdık.

Bu olumsuz durumun aynısını biz de yaşamıştık.

Saptama Cümleleri: Olmuş bir durumu yorum katmadan ortaya koymaktır.

ÖRNEK Güney Marmara'da bugün hava bulutlu.

Yazar, yazarlık serüveni boyunca otuzdan fazla eseri kaleme almış.

Saptama cümleleri genellikle nesnelken çıkarım cümleleri genellikle öznelidir!

Çıkarım Cümleleri: Olmuş bir durumu kendi yorumunu katarak ondan bir şeyler çıkarmaktır.

ÖRNEK Bugün hava bulutlu, akşama yağmur yağabilir.

Bu kadar eseri kaleme almak kolay olmasa gerek.

Fokların kuzeye göç etmeleri onların daha rahat bir hayat yaşamak istediklerini gösteriyor.

B) CÜMLEDE ANLAM İLİŞKİLERİ

Dikkat Edilmeli

ÖSYM bu kısımdan çok soru sorduğu için son yıllarda soru kalıbını değiştirmiştir, dikkat et! "Hangisinde neden sonuç ilişkisi vardır/ yoktur?" sorularını artık "... yargı gerekçesiyle birlikte verilmiştir/ kendinden önceki yargının gerekçesi durumundadır?" diye sormaktadır!

1) Neden-Sonuç İlişkisi:

Olmuş veya olacak bir sonucun bir nedene bağlı olduğu cümlelerdir. Bu cümlelerde için, -diğinden, -den, -den dolayı, -mek üzere gibi sözcük veya ekler kullanılır.

ÖRNEK FSM Meydanı'nda rögar kapağı tıkanıdığı için sular taşmış.

Asgari ücret teklif ettiklerinden şoke olmuş.

2) Amaç-Sonuç İlişkisi:

Gerçekleşecek bir sonucun belirli bir amaç uğruna yapıldığı anlamı taşıyan cümlelerdir. Bir cümlenin neden-sonuç mu yoksa amaç-sonuç mu olduğunu anlamak için -diğinden, -için, -den, -den dolayı vb. ekler atılır. yerine "amacıyla" sözcüğü konur; anlamlı olursa amaç-sonuç, olmazsa neden sonuç ilişkisi vardır.

Dikkat Edilmeli

"-mek üzere" bulunan sözcükler daima amaç-sonuç anlamı taşır.

ÖRNEK Arapça öğrenmek üzere kursa gidiyor.

Sınavda iyi puan almak için durmadan paragraf sorusu çözüyor.

C) Koşul (Şart)-Sonuç Cümleleri:

Bir eyleminin gerçekleşmesinin bir şarta bağlandığı cümlelerdir. -ince, -dıkça, -se vb. ekler alırlar.

ÖRNEK 📌 Seni gördükçe mahcup oluyorum.
İstediğin bilgisayarı alırım yeter ki sınıfını geç.
Temiz bir dünya istiyorsanız yerlere çöp atmayın.

C) ANLATIMA GÖRE CÜMLELER

Dikkat Edilmeli

ÖSYM son yıllarda "... anlatıma göre farklıdır?" soru kalıbından ziyade "... kanıtlanabilirlik açısından farklıdır? soru kalıbıyla sormaktadır. İkisi de aynı şey, dikkat et!

1) ÖZNEL ANLATIM

Kişinin kendi yorumunu kattığı, kişiden kişiye değişebilen kanıtlanamaz cümlelerdir.

ÖRNEK 📌 Düzenli paragraf sorusu çözmek sınavda vakit kaybı yaşanmasını önler.
Yazar, eserindeki kişilere ruh vererek onları konuşturmuş.
İstanbul yani hayal kırıklığının başkenti her geçen gün daha da güzelleşiyor.
Yokluğun cehennemini inan öbür adıdır.

2) NESNEL ANLATIM

İçinde yorum bulunmayan, kanıtlanabilir, kişiden kişiye değişmeyen, doğruluğu ya da yanlışlığı ispatlanabilir, herkes için aynı olan cümlelerdir.

ÖRNEK 📌 Ozon tabasındaki delik her geçen gün büyüyor.
Türkçede ilk kırk hadis tercümesi Mahmûd b. Ali'nin Nehcü'l-Ferâdis isimli eseridir.
1940 yılında yayımlanan eser dört bölüm hâlinde tiyatroya uyarlanmış.
Diyarbakır surları 2017'de bir kez daha onarıldı.

3) DOĞRUDAN ANLATIM

Sözün veya cümlenin değiştirilmediği, olduğu gibi verildiği cümlelerdir. Bu cümleler genellikle tırnak işareti içinde veya cümlenin bittiği yerin sonuna virgül konulduğu cümlelerde verilir.

ÖRNEK 📌 Kalem kılıçtan keskindir, dedi ve sınıfı terk etti.
Ona: "Utanmıyorsan dilediğini yap." demiş.

4) DOLAYLI ANLATIM

Sözün veya cümlenin değiştirilip aktarıldığı cümlelerdir. Bu cümleler -diğini, -eceğini gibi ek alan sözcüklerle verilir.

ÖRNEK 📌 Ercan Hoca her gün en az 30 tane paragraf sorusu çözmemiz gerektiğini söyledi.
Onlara güzel günlerin geleceğini söyledim.

KESİN YARGI SORULARI

Hangi Tipte Sorulur?

ÖSYM 2021 KPSS'de sormadı ama ondan önceki son 10 sene hep sordu. Bu konuyu daha iyi pekiştirmek için ALES ve DGS'nin çıkmış soruları da çözülmelidir. Çünkü ALES ve DGS'de bu sorulardan üçer tane gelmektedir.

KESİN YARGI SORULARI ÇÖZÜLÜRKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

- Kesin yargı soruları çözüldürken “-se, en, daha, kadar, çok vb.” gibi sözcüklere dikkat edin. Çünkü bu ve benzeri sözcükler cümle-ye karşılaştırma anlamı katar, karşılaştırma anlamı varsa demek ki o olayın, durumun, fiilin veya konunun onun dışında başka bir benzeri daha vardır anlamı çıkar.

ÖRNEK Necip Fazıl Türk edebiyatının en önemli şairlerinden birisidir, muhakkak onun edebiyatımıza katkısı göz ardı edilemez.

Bu cümlede kullanılan “en” sözcüğü Necip Fazıl dışında başka önemli şairlerin olduğunu kesin olarak ortaya koyar.

Bu cümlede bulduğunuz kesin yargılar hangileri?

- Bu tip sorularda kullanılan sözcüklerden birkaçı olan “ilk”, “tek” ve “son” sözcüklerine dikkat edilmelidir. İlk ile tek aynı şey demek değildir, kesinlikle bu ayırım yapılmalıdır. İlk demek o durum neyse ondan önce hiç olmaması anlamını içerir. İlk olan şeyin ikincisi veya üçüncüsü olabilir, hâlbuki tek demek ondan önce de sonra da o durum neyse ondan başka olmadığı anlamını içerir. Son demek ise o durumun daha önce bir kez daha olmuş olduğunu içerir çünkü bir şey son ise o durum daha önce de olmuştur.

ÖRNEK Ahmed Arif'in tek kitabı olan “Hasretinden Prangalar Eskittim” hâlâ etkisini sürdürmektedir.

Uzaya ilk çıkan insan “Neil Armstrong”dur.

Son yapılan araştırmalarda virüsün etkisinin günbegün azaldığı görülüyor.

- Bu tip sorularda geçen “önce” ve “sonra” sözcüklerine dikkat edilmelidir. Bu sorularda anlatılan bir olay, verilen bir bilgi veya olan bir durum aksi bir anlam belirten sözcük olmadığı sürece sadece o an için düşünülmalıdır. Olan o durumun öncesi ve sonrası, o olayın önceden veya sonradan gösterdiği etki bilinemez.

ÖRNEK 📌 Ülkemizde bu hafta da yağmur bekleniyor.

Bu cümleden geçtiğimiz haftaların birinde yağmur beklentisi olduğu kesin olarak çıkar fakat bu beklentinin en son hafta olduğu kesin değildir, daha önceki haftalar da olabilir. Önümüzdeki hafta yağmurun yağma ihtimali vardır diye kesin olarak diyemeyiz hele hele geçmiş haftaların birinde yağmur yağdı kesin diyemeyiz. Çünkü tekrar eden şey beklentidir. yağmurun yağdığı anlamı yoktur.

- Bu tip sorular çözülürken en çok dikkat edilmesi gerekenlerden biri de bu cümlede olduğu gibi “de” bağlacıdır. Öncelikle bağlaç olan “de”ler ayrı yazılır onun için görmek daha kolaydır. Bağlaç olan “de” ve o anlama gelen “bile” ve “dahi” sözcükleri cümleye kesinlik anlamı katar.

ÖRNEK 📌 Türk edebiyatında da romanın çok güzel örnekleri vardır.

Bu cümleden anlaşıldığı gibi Türk edebiyatı ile başka bir edebiyat gizli bir şekilde kesin olarak karşılaştırılmış ve başka edebiyatta güzel romanlar olduğu gibi Türk edebiyatında da güzel örneklerin olduğu kesin olarak ortaya çıkarılmıştır.

- Bu tip sorular çözülürken paragrafta verilen anlamı yönlendiren belirten sözcüklerin seçeneklerde olup olmadığına dikkat edilmelidir. Her seçenekte o seçeneği özetleyen bir anahtar sözcük olacaktır. anahtar sözcüğün soruda verilen cümlede eş anlamlısı, kendisi veya yakın anlamlısı var mı diye bakmak faydalı olacaktır. Hiç bahsedilmeyen bir sözcük doğru cevabın içinde bulunmayacaktır.
- Bu tip sorular çözülürken genel kültürümüzü, günlük hayattaki bilgilerimizi, fikirlerimizi soruya katmamalıyız. Soru cevaplanırken sorunun verdiği paragrafın dışına çıkılmamalıdır.

Hangi ÖRNEK

16. yüzyılda Avrupa'da astronominin önemi anlaşılınca Müslümanların astronomi ile ilgili çalışmalarından hareketle Batı'da da yeni bir düzen olarak uzay çalışmaları ortaya çıktı.

- A) 16. yüzyıldan önce de Avrupa'da astronomi çalışmaları bulunmamaktadır.
- B) Avrupa'da görülen değişimlerin en önemli faktörü Türklerdir.
- C) Avrupa'da astronominin önemi her zaman bilinmektedir.
- D) Müslümanlar her yeniliğe öncülük etmiştir.
- E) Astronomi ile ilgili edinilen kazanımlar Batı'da astronomiye karşı yeni bir gelişim oluşturmuştur.

Hangi ÖRNEK

Zühre olarak bilinen Venüs ve Mars olarak bilinen Merih, Güneş sisteminde birbirine en çok benzerlik gösteren iki gezegendir.

- A) Güneş sisteminde Zühre ve Mars'tan başka gezegen incelenmemiştir.
- B) Zühre, Mars'a yakın mesafede olan gezegenlerden biridir.
- C) Güneş sisteminde birbirine benzeyen başka gezegenler de vardır.
- D) Birbirine en çok benzeyen gezegenler, Güneş sisteminde bulunmaktadır.
- E) Mars'a Zühre kadar benzeyen gezegenler, Güneş sisteminin dışındadır.

Hangi ÖRNEK

Necip Fazıl Edebiyat Ödülü'nün bu yıl "öykü" dalında verilmesi kararlaştırılmıştır; ödüle, 11 Aralık 2009- 11 Aralık 2010 tarihleri arasında basılmış öykü kitapları aday olabilecektir.

- A) Başvuran yazarların daha önce bir yarışmaya katılmamış olması gerekir.
- B) Bu ödül, edebiyat dünyasındaki en önemli ödüldür.
- C) Bu ödülün verilmesine Necip Fazıl öncülük etmiştir.
- D) Bir önceki yıl ödül farklı bir türde yazılmış yapıta verilmiştir.
- E) Bu yarışmaya başvuru dönemi her yıl değişmektedir.